

# Fenntarthatóság

A SZOCIÁLIS MUNKÁBAN



# FENNTARTHATÓSÁG

A SZOCIÁLIS MUNKÁBAN

---



---

2023

---

Jelen tananyag megjelenését a Kulturális és Innovációs Minisztérium, valamint a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal támogatta.

---

Szerző: Nagy Anna  
Szakmai lektor: Pataki Éva  
Módszertani szakértő: Ütőné Visi Judit  
Alkotószerkesztő: Papp Ágnes  
Grafika: Szűcs Édua  
Fedélterv, tipográfia, tördelés: Berecz András  
Olvasószerkesztő: Szinger Veronika  
Fotó: Shuttstock

---

A Zöld Föld pedagógiai program vezető szakértői:  
Projektvezető: Matolcsy Miklós  
Szakmai vezetők: Czippán Katalin és Ütőné Visi Judit  
Pedagógiai vezetők: Demeter József és Papp Ágnes



KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS  
MINISZTERIUM



NEMZETI  
SZAKKÉPZÉSI  
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI  
HIVATAL

 **Alapértékek**  
Nonprofit Kft.





# JUT ESZEMBE!

*Amit a fenntarthatóságról okvetlenül tudni kell*



Az emberi beavatkozás a természet rendjébe beláthatatlan következményekkel jár, és csak az utóbbi évtizedekben szembesültünk azzal, ha nem változtatunk, annak ránk és az utódainkra nézve komoly következményei lesznek.



**Újra hasznosan**



## A természet, a társadalmi és gazdasági környezet egyensúlya

A fenntarthatóság nem képzelhető el a környezeti, a társadalmi és a gazdasági területek működésének egyensúlya nélkül. Ez azt jelenti, hogy egyik terület fejlesztése sem nélkülözheti a másik két alrendszer szempontjait.



A világunk akkor marad fenntartható, ha a környezet eltartóképességének megőrzése, a gazdaságosság és a társadalmi igazságosság egyaránt megvalósul.



### TUJTAD?

#### Rendszergondolkodó

Az üzleti érdekek gyakran okoznak környezeti vagy szociális problémákat. A műanyag csomagolás például egy cég nyeresége szempontjából előnyös lehet, de amikor a szeméttbe vagy netán a természetbe, az élővízekbe kerül, súlyos környezeti károkat okozhat, ahogyan az olcsó munkaerő is növeli a gazdasági hasznot, ugyanakkor szegénységben tartja a munkavállalókat, és sokszor rab-szolja- vagy gyerekmunkához vezet.

## 👉 HOGYAN HASZNÁLJUK TÚL AZ ERŐFORRÁSOKAT?



**Több anyagot veszünk ki** a rendszerből, mint amennyit hozzáadunk – főleg a kimerülő erőforrásokból. Rövid idő alatt rengeteg olyan anyagot engedünk a bioszférába, amely évmilliárdokig hozzáférhetetlen volt. Ezek az anyagok vagy közvetlenül ártalmasak az élő rendszerre, vagy az életkörülményeket változtatják meg

**Több hulladékot termelünk**, mint amennyit a természet be tud fogadni, ártalmatlanítani tud, ezért a szennyezések felhalmozódnak a hulladéklerakókban, a talajban, a tengerekben, a levegőben és az élő szervezetekben. A szennyezések fizikailag gátolják a természet körfolyamatait, regeneráló és regenerálódó képességét.

## ➤ CÉLOK, SZEMPONTOK, JAVASLATOK A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ

A környezeti, gazdasági, társadalmi feladatok többszörösen összefüggenek egymással. A következőkben a termelés, a szolgáltatások, a gazdasági tevékenység néhány kiemelt környezeti és társadalmi vonatkozását vizsgáljuk meg.

Szakemberként mindig figyelembe kell venni, hogy a szakmai munka milyen hatással lesz a szűkebb és tágabb társadalmi-gazdasági, természeti és az ember alkotta környezetre. Igyekezni kell a lehető legkisebb kárt okozni, a lehető legjobb megoldásokat megtalálni.

### A fenntarthatóság feltétele:

1.

- a természeti erőforrások hatékony és bölcs használata,
- a hulladékképződés lehető legalacsonyabb szinten tartása.

Bölcs és hatékony, ha megújuló erőforrásokat használunk, és a felhasznált anyagokat a lehető legtovább bent tartjuk a termelés, előállítás, használat, újrahasználat, újrahasznosítás körforgásában.



### AZ ERŐFORRÁSOK CSOPORTOSÍTÁSA MEGÚJULÁS SZERINT

Erőforrások	A megújuláshoz szükséges idő	Ökológiai források	Energiahordozók
Megújuló	Vagy korlátlan mennyiségben áll rendelkezésre, vagy hónapok alatt magától, esetleg ember által irányítható módon megújul.	Mezőgazdasági termékek	Napenergia, szélenergia, vízenergia, bioüzemanyagok
Korlátozottan megújuló/ kimeríthető	1-200 év között emberi beavatkozás nélkül megújul, nem megfelelő használatnál kimeríthető.	Hal- és vadállomány, erdő, gyeplő, ivóvizek, felszín alatti vizek, talaj	Geotermális és vízenergia, bioüzemanyagok
Kimerülő	Korlátozott mennyiségben áll rendelkezésre, 200 évnél több idő alatt keletkezik.		Olaj, földgáz, szén, hasadó anyagok

Forrás: Szlávik János: Fenntartható gazdálkodás (2013) Complex. felhasználásával



**2. A fenntarthatóság feltétele:**  
*a szennyezés mértéke ne haladja meg a természeti rendszerek vagy az ember egészségét károsító szintet.*

- Meg kell előzni – amennyire csak lehetséges – a hulladék- és a szennyezésképződést.
- A lehető legkisebb környezetszennyezéssel előállított, és/vagy biológiailag lebomló alapanyagokat, kezelőanyagokat kell választani.
- Olyan technológiára van szükség, amely során minimalizálni lehet a keletkező hulladékot, a kiáramló anyagokat és az energiafelhasználást.
- A keletkező hulladékot megfelelően kell kezelni: a veszélyeseket a veszélyesanyag-tárolóba, az újrahasznosíthatókat a szelektív gyűjtőbe, a lebomlókat az összetétel szerint háztáji vagy ipari komposztálóba kell elhelyezni.

A gazdálkodásban olyan szemléletváltás szükséges, amely a „kevesebből hatékonyan többet” stratégiát valósítja meg. A körkörös gazdálkodás tehát úgy kíván gazdasági növekedést elérni, hogy

- a felhasznált erőforrások mértéke csökken,
- a környezetterhelés mértéke minimalizálódik,
- a hulladékképződés akár teljesen megszűnik,
- a károsanyag-kibocsátás csökken,
- az újrahasznosítás pedig a termelési lánc lehető legtöbb pontján érvényesül.

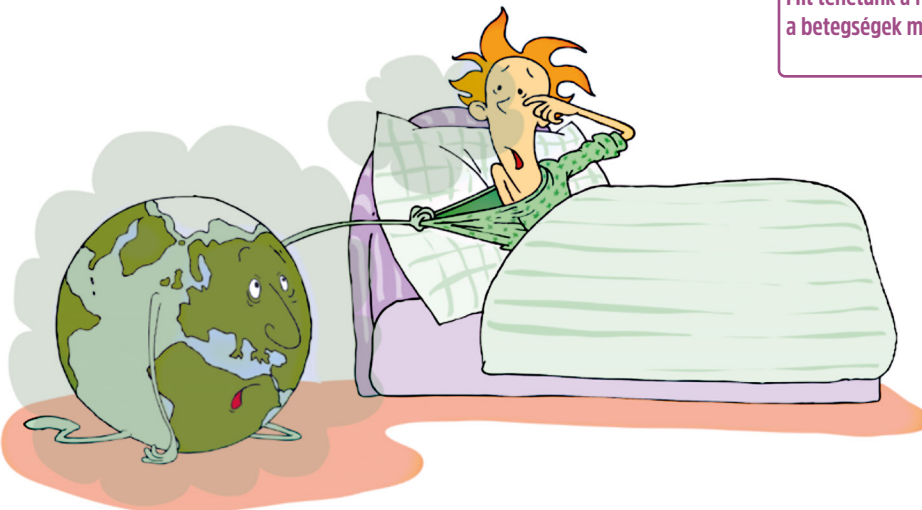
**3. A fenntarthatóság feltétele:**  
*Az emberek egészségének megőrzése érdekében az egészségügyi szolgáltatásoknak – a betegek megfelelő ellátása mellett – a megelőzésre is hangsúlyt kell helyezniük.*

- Megelőzés például:
  - a megelőző szűrővizsgálatok,
  - a tömegsportokban való részvétel,
  - a helyes táplálkozás, testi-lelki karbantartást támogató tevékenységek, életmód-programok.
- Be kell tartani a munkaegészségügyi, környezet-egészségügyi előírásokat.
- Igénybe kell venni, vállalkozóként pedig ösztönözni kell a megelőzési programokban való részvételt.

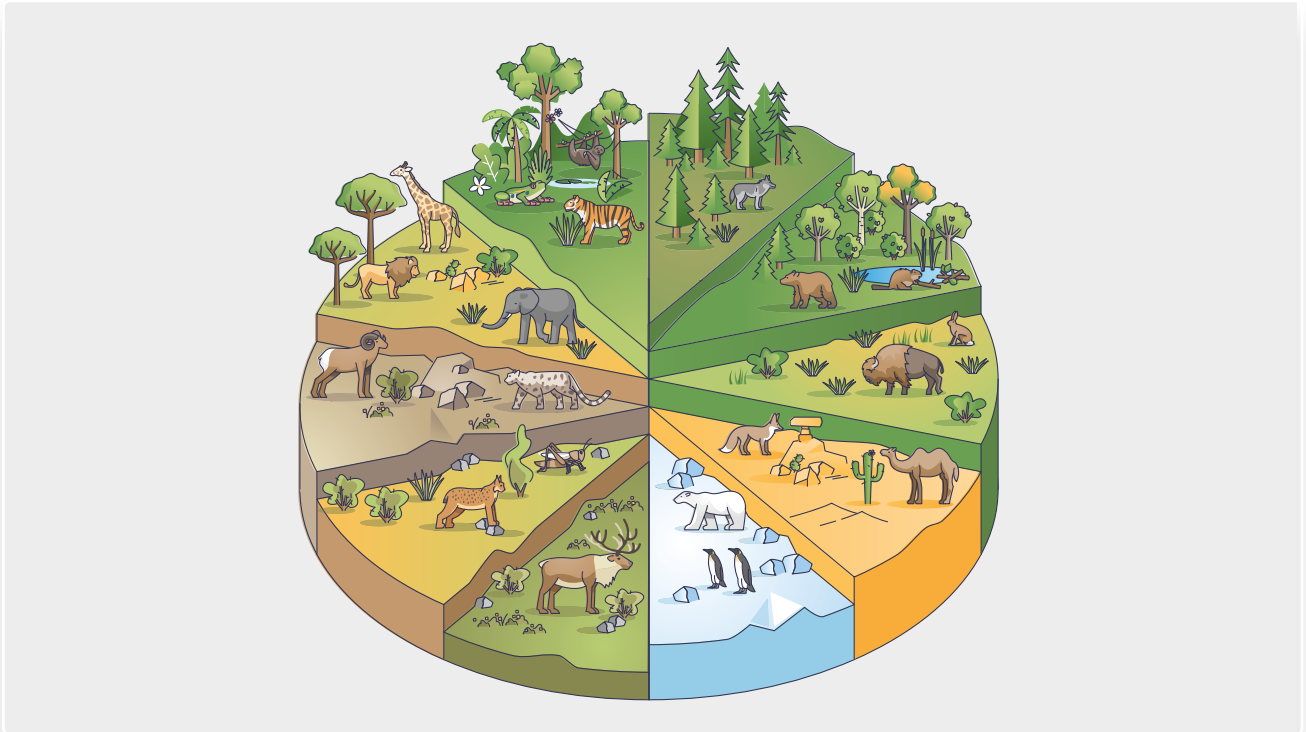


**ÖTLETELJ!**

Mit tehetünk a fentiekén kívül a betegségek megelőzése érdekében?



**4. A fenntarthatóság feltétele:**  
*az ökológiai rendszerek, a természet sokféleségének, a biodiverzitásnak a megőrzése.*



A biológiai sokféleség, más néven a biodiverzitás az élet fenntartásának feltétele. Ahol rovarok vannak, ott megjelennek a rovarvők is, tehát minden élőlénynek megvan a maga szerepe a természetes egyensúly fenntartásában. Bármilyen állatról, növényről, gombáról vagy akár baktériumról beszélünk, a fajok különböző kapcsolódásokat, alá-, fölé- és mellérendeltségi szerveződéseket hoznak létre, így épül az ökológiai rendszer, az ökoszisztéma.

**Ökoszisztéma-szolgáltatásnak azt a hasznot nevezzük, amelyet az ökológiai rendszer az emberek számára nyújt.**

Például ilyenek:

- a tiszta levegő,
- az ivóvíz,
- az ehető élelmiszerek,
- a nyersanyagok,
- a rekreáció,
- a szén-dioxid elnyelése,
- a hőmérséklet-kiegyenlítés.

Ez a fogalom összekapcsolja a természetet a társadalommal, különösen a jólléttel és a gazdasággal. Sajnos az ökoszisztémák állapota egyre inkább romlik, ezért sok olyan szolgáltatás is veszélybe kerül vagy megszűnik, amelynek helyettesítése költséges vagy megoldhatatlan.

A méhek pusztulásával például elmarad a növények beporzása, nem lesz termés, és nem lesz a növény fennmaradását szolgáló mag sem.

A mezőgazdasági termelés, az erdőművelés közvetlen hatással van az ökológiai rendszerek nagyságára és azok biológiai sokféleségére, de a közlekedési útvonalak, a telephelyek, épületek kialakítása, a bányaművelés helyszíne és módja is hozzájárul a diverzitás növeléséhez vagy csökkentéséhez. Közvetett módon pedig az alapanyag, a technológia megválasztása, valamint a szennyezések, a hulladékelhelyezés, a vízfelhasználás mind-mind befolyásolja az ökológiai rendszerek állapotát.



**5. A fenntarthatóság feltétele:  
a közösség igényeinek – lehetőségek szerinti – helybeni kiszolgálása.**



**TUJTAD?**

**Rendszergondolkodó**

A messziről jött árunak nagy az ökológiai lábnyoma, hiszen a szállítás környezetterhelő, és nem ismerjük az előállítás körülményeit sem. A hosszú szállítás biztonsági igénye megnövelheti a csomagolás mennyiségét, az élelmiszereket sokszor vegyszeresen kell kezelni hogy fogyasztható állapotban érkezzenek meg, illetve a szállítás miatt magasabb lehet a veszteség is.

Azt is érdemes azonban megjegyezni, hogy előfordulhat, hogy egy helyben megtermelt, de hónapokig mélyhűtött terméknek nagyobb lesz az ökológiai lábnyoma, mint egy pár napos, ám kicsit távolabbról szállított frissnek. Ezért a problémákat és a megoldás következményeit mindig több szempontból érdemes megvizsgálni.

**Gondold át, ha készíteni, eladni vagy venni akarsz valamit!**

Részesítsd előnyben a közelről származó alapanyagokat, környezetkímélő technológiákkal előállított, illetve környezetbarát termékeket! A termék akkor környezetbarát, ha a teljes életútja az.

- van rajta ökocímke és/vagy
- a termelőt segítő méltányos kereskedelemből származik és/vagy
- nincs becsomagolva, illetve kevés rajta a csomagolóanyag vagy a csomagolása újrahasznosítható.

Ha vállalkozol, mérd fel a helyi kínálatot, és ismerd meg a helyi igényeket, majd vedd figyelembe őket a döntéseidnél! Ez különösen hasznos lehet a vidéki vendéglátásban, turizmusban, ahol a vendégek az ellátással együtt ízelítőt kaphatnak a helyi szokásokból, egyben hozzájárulnak a helyi termelők bevételeihez, a közösség fennmaradásához is.

Figyeld a lehető legrövidebb szállítással megközelíthető célcsoportokra, és érvelj a tudatos választás jelentősége mellett! Így nemcsak terméket adsz el, hanem a fenntarthatósághoz való hozzájárulás jó érzését is.

A szállítási, vásárlási feladatok megtervezése során is optimalizáld a szállításból eredő környezetterhelést! Ezzel energiát és pénzt is megtakaríthatsz.

Egy termék akkor lesz környezetbarát, ha teljes életútja az.



6.

**A fenntarthatóság feltétele:**

- a jó minőségű élelmiszerhez,
- a tiszta ivóvízhez, levegőhöz,
- az egészséges környezethez való igazságos hozzáférhetőség.



Ehhez a feladathoz csaknem minden szakma hozzá tud járulni:

- a mezőgazdaság, az élelmiszer-feldolgozók, a vendéglátás és a kereskedők az élelmiszer-ellátáshoz, az élelmiszer-biztonsághoz;
- az építőipar, a faipar például az épületek, a bútorok minőségével, valamint a felhasznált anyagok egészséget is figyelembe vevő megválasztásával; de
- a szépszépek, a divatipar is, és még sorolhatnánk a károsanyag kibocsátásáért vagy annak csökkentéséért felelős szakmákat.

7.

**A fenntarthatóság feltétele:**

- Lakóhelytől és származástól független tanulási lehetőség és
- lehetőség a képességeknél, tudásnak, a szükségleteknek megfelelő, tisztességes fizetésért végzett munkához.
- A közösségért tett erőfeszítések elismerése, támogatása.

Valamennyi szakma gyakorlása közben vannak újabb és újabb eljárások, innovációk, jogszabályok, jó példák. A tájékozódás, élethosszig tartó tanulás nemcsak lehetőség, hanem a környezetünk, saját magunk és a jövő generációk iránti felelősség is.

Ki tudja, mit hoz a jövő? Lehetsz munkaadó vagy munkavállaló is.

Munkaadóként törekedj arra, hogy tisztességes jövedelmet biztosíts a munkatársaknak, munkavállalóként pedig csak olyan cégnek dolgozz, ahol méltányosan bánnak az alkalmazottakkal! Az erőfeszítéseinek, képzettségének megfelelő anyagi juttatásban részesülő, egzisztenciális gondoktól mentes munkavállaló jobban teljesít, kevesebb alakkal beteg, mint alulértékelt társai.

Az anyagi elismerés mellett nagy szükség van arra is, hogy tiszteletünket, elismerésünket is kifejezzük az arra érdemeseknek. És itt meg kell említenünk azokat, akik anyagi ellátás nélkül önkéntes tevékenységet végeznek, segítenek a rászorulókon. Te is kereshetsz ilyen lehetőségeket! Jó érzés tudni, hogy tettél valamit azért, hogy jobb legyen a világ.

**TUDDAD?**

Az Európai Unió Alapjogi Chartája a kötelező oktatásban való ingyenes részvétel lehetőségét rendeli el valamennyi európai polgár számára. Magyarországon a tankötelezettség 16 éves korig tart.



**A fenntarthatóság feltétele:****8.**

- *A társadalom minden tagjának joga és lehetősége közreműködni az őt érintő döntésekben.*

Ehhez persze az is kell, hogy a lehetőségekkel tudj élni! Ismerd meg a jogaidat és kötelességeidet is!

**9. A fenntarthatóság feltétele:**

*Mindenki rendelkezzen*

- *a kultúrához való hozzájutás,*
- *a pihenés,*
- *a kikapcsolódás lehetőségeivel.*



A kultúrához való hozzáférés, a pihenés, a kikapcsolódás és a rekreáció az egészségmegőrzés fontos eszköze. A kikapcsolódás mindenkinek mást jelent, azt azonban kutatások bizonyítják, hogy a természetben eltöltött idő pozitív hatással van az ember egészségére, kreativitására, tanulási és munkateljesítményére. Magyarországon viszonylag könnyen elérhető és olcsó kikapcsolódást biztosítanak az erdei tanösvények, tornapályák, kerékpárutak. A kikapcsolódáshoz szabadidőre, a lehetőségek ismeretére, a hosszabb nyaralásokhoz anyagi forrásokra van szükség. Feltöltődés, pihenés híján az emberek kiégnek, megbetegszenek, így munkaerőként sem tudnak megfelelően helytállni. Egészséges környezetet és jövőt csak egészséges emberek tudnak építeni, ezért fontos eleme a fenntarthatóságnak az egészségmegőrzés.

10.

### A fenntarthatóság feltétele:

- *Óvjuk meg a helyi sajátosságokat és értékeket!*
- *Vigyázzunk a kulturális sokféleségre!*

Ez nem csupán a fenntarthatóságot segíti, de a hasznára lehet az adott térségben működő vállalkozásoknak is. A helyi szokások, értékek, ismerete egyben azt is elősegíti, hogy az adott lakóhelyen élők felelősnek érezzék magukat és tegyenek is a településük jövőjéért. Így lesz egy lakóhely élhető az ott lakóknak, a természetnek és a helyi gazdaságoknak egyaránt.

### Találd ki!

1. Gondold át, hogy a saját szakmádban – iskolás éveidben és a végzés után – hogyan tudnád alkalmazni, beépíteni a felsorolt javaslatokat!
2. Gyűjts további célokat, feladatokat a fenntarthatóság érdekében! Minden esetben vedd számba azok környezeti, társadalmi és gazdasági hatását, következményeit is!



Az internet teremtette információnyomás, a reklámözön felpörgeti az emberek fogyasztási igényeit, illetve tömegeket sarkall arra, hogy egy jobb élet reményében más országokban keressék a boldogulást. Bolygónk erőforrásai azonban végesek, ezért elengedhetetlen, hogy úgy tervezzük az életünket, munkánkat, szabadidőnket, hogy a lehető legkisebbre csökkentjük ökológiai lábnyomunkat. Egy erőteljesen növekvő népesség élelmiszer-, fogyasztási igényeit csak úgy tudjuk kielégíteni, ha alapvetően megváltoztatjuk a termelési, szállítási, életvitelbeli, fogyasztási szokásainkat.



**TUJTAD?**

### A népességrobbanás következményei

A népesség rohamos növekedését jól szemlélteti, hogy 130 év kellett ahhoz, hogy 1 milliárdról 2 milliárdra nőjön az emberiség létszáma, ám amikor 1999-ben elértük a 6 milliárdot, onnan mindössze 12 év telt el, míg 7 milliárdan lettünk. 2022-ben pedig átléptük a 8 milliárdos lélekszámot.

A távoli országokban történő népességrobbanást nem lehet egyénileg megoldani. Főleg nem egy olyan országban, ahol a munkaképes lakosság létszámának csökkenése komoly gazdasági, társadalmi kihívások elé állítja az ország egészét, többek között a szociális ellátások (nyugdíj, egészségügy, iskoláztatás) biztosítása terén is. Azt is könnyen beláthatjuk, hogy ha a Föld véges erőforrásain egyre több ember osztozik, akkor egy emberre egyre kevesebb jut. A szűkebb erőforrásokért való küzdelem azok túlnyomó részéhez, nyersanyag- és élelmiszerhiányhoz, az egyenlőtlen hozzáférés pedig háborúhoz, társadalmi válságokhoz vezethet.



## Hogyan csökkenthető az ökológiai lábnyom?

Az ökológiai lábnyom annak a területnek a nagyságát jelenti, amely ahhoz kell, hogy

- az összes felhasznált erőforrást előállítsa és a keletkezett hulladékot ártalmatlanítsa.
- Az ökológiai lábnyom annak az erdőterületnek a nagysága, amely a felhasznált energia szén-dioxid egyenértékét elnyeli.

Az ökológiai lábnyom számítható egyénileg, egy családra, egy rendezvény résztvevőire, és egy adott ország vagy a Föld egy lakosára átlagosan.

### Gondolkozzunk közösen, hogy mit lehet tenni!

A megoldáskereséshez segítséget nyújthat Herman Daly, korunk ismert közgazdászának hajóhasonlata:

A hajó (Föld) biztonságos közlekedéséhez két dolog szükséges:

1. hogy ne rakjanak rá a merülési vonal által megengedtnél nagyobb terhet (eltartóképesség) és
2. a terhet megfelelően osszák el a fedélzeten.



A teher súlyának – a gazdaság és a természet méreteinek – összehasonlításához elsősorban a globális viszonyokat kell figyelni, míg az erőforrások hatékony elosztásához piaci, fogyasztói, termelési mintákat kell vizsgálni és megváltoztatni.

Jelenleg a globálisan egy főre eső ökológiai lábnyomunk 30 százalékkal nagyobb, mint amit a természet hosszú távon fenn tud tartani.

Az ökológiai lábnyom csökkenthető

- a károsanyag-kibocsátó közlekedés visszaszorításával, a tömegközlekedés szerepének növelésével,
- a takarékos és hatékony energiahasználattal,
- az ökoépítészet szempontjainak szélesebb körű alkalmazásával,
- a megújuló energiaforrások alkalmazásával,
- a víztakarékossággal,
- a hulladékképződés csökkentésével,
- egészséges és környezetbarát élelmiszerek termelésével és fogyasztásával.

Ha ezek a feltételek nem állnak rendelkezésre, a hajó igazából és képletesen is felborul.



**MOST TE JÖSSZ!**

Folytasd a felsorolást, mi segíthet még az ökológiai lábnyom csökkentésében!

## Klíímaváltozás

„Bezzeg az én időmben voltak rendes évszakok! Ha láttátok volna 1987-ben azt a nagy havat, ami szinte az egész ország életét megbénította!” – hallhatjuk szüleinktől, nagyszüleinktől. A hírekben látjuk, halljuk a váratlan villámárvizeket, szárazság miatti éhínségeket, hogy éghajlatunk, az időjárás megváltozott, mert globális felmelegedés, klímaváltozás van. Mit is jelent ez?

A légkörben jelen lévő üvegházhatású gázok (vízgőz, szén-dioxid, metán, dinitrogén-oxid) hatására a Napból érkező, földfelszínt felmelegítő és onnan visszaverődő sugárzás nem tud visszajutni a világűrbe, így a földi légkör felmelegedését okozza. Az üvegházhatás a légkör természetes jelensége, amely nélkül nem lenne földi élet. Fokozatos felerősödése – az üvegházhatású gázok arányának növekedése miatt – azonban már veszélyezteti a légköri folyamatok egyensúlyát, és globális klímaváltozáshoz vezet.

A felerősödéshez nagymértékben hozzájárul az emberi tevékenység, a növekvő termelés és fogyasztás, a közlekedési-szállítási szokások átalakulása, valamint a tájhasználat megváltozása (a zöld felületek és beépített területek arányának romlása, a mezőgazdasági termelési módok átalakulása, az erdőborítottság és a biológiai sokféleség globális mértékű csökkenése). A következmények pedig számos területen tapasztalhatók: szélsőséges vízjárás, a természetes növénytakaró, illetve az emberek, állatok életfeltételeinek változása.

Sokat kell tennünk azért, hogy a globális felmelegedést lassítsuk, illetve megállítsuk, és alkalmazkodjunk a megváltozott körülményekhez úgy, hogy közben csökkentjük ökológiai lábnyomunkat, törekedjünk a természet és a társadalom törekény egyensúlyának helyreállítására.





## ➔ ÁGAZATI KISOKOS

A szociálisan rászorultak személyes gondoskodása – jogszabály szerint – az állam, valamint az önkormányzatok feladata. A személyes gondoskodás magában foglalja a szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátásokat. Ezen túl jelentős szerepet játszanak a szociális területen a civil szervezetek, illetve önkéntesek is. Magyarországon a **szociális és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** szóló törvény jelenti a két jogi alappilléret a szociális munkának.

A különféle szociális szükségleteket 8 csoportba sorolják:

- |                                       |                                      |
|---------------------------------------|--------------------------------------|
| 1. betegség és egészségügy, gondozás, | 5. család/gyermekek,                 |
| 2. rokkantság,                        | 6. munkanélküliség,                  |
| 3. öregség,                           | 7. lakhatás,                         |
| 4. hátrahagyottak,                    | 8. egyéb társadalmi kirekesztettség. |



TUJTAD?

### AZ ÁGAZATBAN TANULHATÓ SZAKMÁK

#### Gyermek- és ifjúsági felügyelő

A gyermek- és ifjúsági felügyelő közreműködik a gyermekek és fiatalok számára bentlakásos ellátást biztosító gyermekjóléti alapellátási és gyermekvédelmi szakellátási intézmény, javítóintézet gondozási, nevelési és fejlesztési tevékenységeinek szervezésében, megvalósításában és a háztartási feladatok ellátásában.

#### Szociális ápoló és gondozó

A szociális ápoló és gondozó bentlakást vagy nappali ellátást biztosító szociális intézményekben, illetve az ellátást igénylő otthoni környezetében, gondozói munkakörben végzi tevékenységét. Életkoruk, egészségi, mentális vagy fizikai állapotuk miatt segítségre szoruló személyeket (idősek, fogyatékosok, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, hajléktalansággal küzdők) ápol és gondoz.

#### Szociális és mentálhigiénés szakgondozó

A szociális és mentálhigiénés szakgondozó segítséget nyújt a szociális ellátásra szoruló idős, pszichiátriai, szenvedélybetegséggel, fogyatékosággal élő személyek teljes körű ellátásában a szociális alap- és szakosított ellátások területén. Tevékenységét felsőfokú végzettséggel rendelkező szociális és/vagy egészségügyi végzettségű szakember irányításával végzi. Az életkor, az élethelyzet, az egészségügyi, fizikai és mentális állapot figyelembevételével, a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások igénybe vevői számára segítséget nyújt a fizikai, mentális, egészségügyi, szociális és lakókörnyezeti szükségletek kielégítéséhez.

#### Kisgyermekgondozó, -nevelő

A kisgyermekgondozó, -nevelő feladata elsősorban a gyermekek napközbeni ellátási formáiban (bölcsőde, mini bölcsőde, családi bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, alternatív napközbeni ellátás, napközbeni gyermekfelügyelet) és egyéb gyermekjóléti és gyermekvédelmi területen a 0–3 éves korú gyermekek nevelése, gondozása.

#### Szociális és gyermekvédelmi szakasszisztens

A szociális és gyermekvédelmi szakasszisztens felsőfokú végzettségű szakember irányításával szociális, gyermekjóléti alapellátási és gyermekvédelmi szakellátási intézményekben, valamint javítóintézetekben segítséget nyújt tartós nehézségekkel küzdő egyéneknek és családoknak. Megszervezi és elvégzi – feladattól függően az egyén, a család bevonásával – a felmerülő szükségleteknek megfelelő napi tevékenységeket. Ügyintézési feladatokat lát el a felmerülő problémák megoldására, részt vesz a döntéshozók előkészítő munkájában.

### Szociális és mentálhigiénés szakgondozó

A szociális és mentálhigiénés szakgondozó segítséget nyújt a szociális ellátásra szoruló idős, pszichiátriai, szenvedélybetegséggel, fogyatékossgal élő személyek teljes körű ellátásában a szociális alap- és szakosított ellátások területén. Tevékenységét felsőfokú végzettséggel rendelkező szociális és/vagy egészségügyi végzettségű szakember irányításával végzi.

Gyűjtsétek össze és rendezzétek táblázatba, hogy milyen sajátos kompetenciák szükségesek az egyes szakmák gyakorlásához! Fogalmazzátok meg, hogyan kapcsolódik az ágazat a Fenntartható fejlődési célok (SDG) megvalósulásához!



**MOST TE JÖSSZ!**

## ➔ A FENNTARTHATÓSÁG SZOCIÁLIS KÉRDÉSEI

Az a társadalom fenntartható, amelyik

- vigyáz az élővilág sokféleségére, azaz a biodiverzitásra,
- nem fogyaszt „túl”, azaz megőrzi a természet megújulóképességét,
- támogatja a közösségek épülését és fennmaradását,
- megteremti annak a lehetőségét, hogy minden ember kielégítse
  - egzisztenciális,
  - fizikai,
  - szellemi és
  - lelki szükségleteit,
- megteremti annak a lehetőségét, hogy minden ember részt vegyen azokban a döntésekben, amelyek az életét érintik,
- megteremti azokat a körülményeket, amelyekben tiszteletben tartják az emberi méltóságot, és lehetőséget biztosítanak a személyiség szabad kibontakozására.

### A háromlábú szék

A fenntarthatóságot olyan székhez szokták hasonlítani, amelynek egyik lába a környezeti, másik a gazdasági, a harmadik pedig az emberi, azaz a társadalmi láb. Ha a három láb bármelyike hosszabb vagy rövidebb vagy sérült, akkor bizony ez a szék könnyen felborul. A székmetafora jól érzékelteti, hogy a világ egyetlen nagy rendszer, és az emberi tényezővel sem lehet eredményesen foglalkozni anélkül, hogy figyelmen kívül hagyjunk a természeti és épített környezettel vagy a gazdasággal kapcsolatos kérdéseket.



*De kinek a felelőssége, hogy ez a „szék” ne billegjen?*

Vannak

- nemzetközi,
- állami,
- önkormányzati,
- kisközösségi és
- egyéni szinten orvosolható problémák, lehetőségek, felelőségek.



**MOST TE JÖSSZ!**

Mit gondolsz, melyik lábához kapcsolódhat a szociális ágazat? Miért?

A nemzetközi jogszabályok, egyezmények, irányelvek arra hivatottak, hogy fenntarthatósági kérdésekben (is) együttműködjenek az államok, hiszen a szennyezett víz vagy a klímaváltozás nem ismeri az országhatárokat.



*Olvadó jég a norvég sarkvidéken*

Azt is látni kell, hogy ezek a felelőségek, feladatok egymással összefüggenek, és a fenntarthatóság biztosítása nem lehetséges, csak úgy, hogy valamennyi szereplő megtalálja a maga hatókörét.



Az állam feladata például a tulajdon védelmének biztosítása, de egyéni felelősség a lakásbiztonság vagy a személyes értéktárgyak védelme. Vagy az állam feladata az egészségügyi rendszer működtetése, de a betegségmegelőzésben az életmódnak, az egyének nagy szerepe van.



A kisközösségek feladata lehet, hogy segítsék a helyi gondok megoldását, de hogy ebben ki hogyan vesz részt, már személyes elhatározás kérdése.



A családon belüli erőszak ugyan a magánélet problémája, ugyanakkor a társadalom valamennyi szegmensének van felelőssége abban, hogy ezt megakadályozza, illetve az áldozatnak védelmet nyújtson. Az állam a jog, illetve a szociális rendszer lehetőségeivel, a kisközösségek a probléma feltárásában, személyes segítséggel, figyelemfelhívással és számos más módon működhetnek közre a nehézségek megoldásában.



#### **Alkossatok 4-5 fős kis csoportokat!**

1. Gyűjtsetek olyan fenntarthatósági problémákat a fentiekén túl, amelyek megoldásához hozzá lehet járulni kisközösségi vagy egyéni szinten is!



**MOST TE JÖSSZ!**



## ☉ FENNTARTHATÓSÁG, RÁSZORULTSÁG, SZEGÉNYSÉG

A környezeti károk okozta kedvezőtlen változások napjainkra a gazdasági és társadalmi problémák egyik fő forrásává váltak. A gazdasági és társadalmi gondok pedig visszahatnak a környezetre, további veszélyeket teremtve. Például a légszennyezettség, a szárazság, az élelmiszer- és a vízhiány legnagyobb károsultjai azok a társadalmi csoportok, amelyek források híján helyhez kötöttek, érdekeiket nem tudják megfelelően képviselni, ezért kiszolgáltatottak. Lakhatásuk megoldatlan, nem férnek hozzá a megfelelő oktatáshoz és egészségügyi ellátáshoz, ennek következményei – betegségek, bűnözés stb. – pedig ismételten a környezeti, gazdasági és a társadalmi gondokat tetézik.



Belátható tehát, hogy ezeknek a kiszolgáltatott csoportoknak, egyéneknek, családoknak vagy közösségeknek, csecsemőknek, kamaszoknak, idős embereknek anyagi, tudásbeli, fizikai és lelki segítséget, azaz szociális támogatást kell biztosítani. A szociális támogatásra szorulóknak életesélyeinek, életmódjának, egészségének, gazdasági körülményeinek javulása ugyanis feltétele a fenntarthatóságnak, így a szociális terület a fenntartható fejlődés meghatározó tényezője.

*Ételosztás*

### Mi az az ökoszociális munka?

Az ökoszociális munka azokra a problémákra fókuszál, amelyek az egyén és a társadalmi környezet (állami, családi, kisközösségi stb.), de különösen hangsúlyosan a természeti környezet között alakultak ki.

### Mi az a szociális védelem?

*„...a közösségi és magánszervezetek mindazon beavatkozása, melynek célja, hogy könnyítsen a különféle kockázatok vagy szükségletek miatt a háztartásokra és egyénekre nehezedő terheken, feltéve, hogy viszonzatlan és nem egyéni keretek között nyújtják”*

[https://www.ksh.hu/statszemle\\_archive/2007/2007\\_02/2007\\_02\\_101.pdf](https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2007/2007_02/2007_02_101.pdf)

A szociális védelem kormányzati intézkedéseket, törvényeket és szolgáltatásokat foglal magába. Érinti az egészségügyet, a szociális ellátások és szolgáltatások rendszerét, az oktatást, de a szociális biztonságot is. Ide tartoznak a különböző ellátások és juttatások: mint a nyugdíj, társadalombiztosítás, egészségügyi ellátás, a segélyek és támogatások, az alap- és szakellátást nyújtó szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes szolgáltatások.



**TUJTAD?**



A jövő nemzedéke



### Kik a szegények?

Szegényeknek tekintjük azokat, akiknek alapvető szükségletei kielégítetlenek, folyamatos segítségre szorulnak, éves jövedelmük az országos éves középjövedelem 60%-a alatt van. Nem jutnak megfelelő színvonalú oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz, és a munkalehetőségeik is korlátozottak. Mindezek következtében várható élettartamuk alacsonyabb más társadalmi csoportokénál.

### Vitassátok meg!

- **Jóska** szerint a szegénység jó dolog a fenntarthatóság szempontjából. A szegény embernek nincsenek nagy fogyasztású háztartási gépei, kevés húst eszik, kevés ruhája van, ebből következik, hogy a hulladékba is kevés kerül. A szegény embernek nincs gépkocsija, amivel szennyezné a levegőt. A szegény ember kályhával fűt, ami energiatakarékos. A szegény ember ökológiai lábnyoma kicsi.
- **Mari** szerint, ez bizony nagyon nem igaz, mert.....

Folytasd, mivel érvelhetett Mari! Gondold végig a fenntarthatóság szempontjait! Például az önmagában, hogy valaki kevés húst eszik, jelentheti-e, hogy egészségesen táplálkozik? Az, hogy kályhával fűt, jelentheti-e, hogy nem szennyezi a levegőt?



Lakónegyed Indiában



**MOST TE JÖSSZ!**



Különböző mérőszámok mutatják, hogy egy országban hozzá lehet-e jutni egyenlő eséllyel az oktatáshoz, az egészségügyi szolgáltatásokhoz, a lakhatáshoz, a biztonsághoz, valamint hogy a népességben belül milyen a szegénység aránya.

„... a szegénység felszámolása minden formájában és dimenziójában, beleértve a szélsőséges szegénységet is, a legnagyobb globális kihívás, és a fenntartható fejlődés elengedhetetlen feltétele.” Forrás: Közlemény (COM(2014) 335 final) – Méltó életet mindenkinek: az elképzeléstől az együttes fellépésig

A szegénység felszámolására tett erőfeszítések csak akkor eredményesek, ha valamennyi szegénységet érintő területre kiterjednek.

Ezek:

1. a foglalkoztatás,
2. a lakáskörülmények,
3. az iskolai végzettség.



Etiópia. Gyerekmunkás



TUJTAD?

### Mit tesz a szegénység az emberrel?

Az alábbiakban L. Ritók Nórának, az Igazgyöngy Alapítvány alapítójának blogjából idé-zünk:

„Aki pedig generációk óta kiszolgáltatottságban él, annak ez mélyen beégett viszonyulás lett. Annyira, hogy ebben képes működni is, és a döntési helyzetekkel nem tud élni. Akkor érzi magát biztonságban, ha megmondják neki, mit kell csinálnia. Ha átvállalják a felelősséget. Ha neki nem kell ezt felvállalnia, „csak” a végrehajtást.

.....

A fejlesztés tehát itt kétoldalú. Magunkat is fejleszteni kell, önreflektíven, hogy levet-közzük ezt a viszonyulást, és őket is, hogy élni tudjanak az önálló döntések lehetőségé-vel. Nem egyszerű...

Fontos pontja ennek a közös szabályalkotás, majd annak a következetes betartása, be-tartatása. Ehhez azonban kell egy képesség: a szabálykövetés képessége. Ami alkal-mazkodással, lemondással jár, együttműködéssel és felelősségvállalással is. A jó sza-bály objektivitásra törekszik, és közös megállapodás eredménye. Változtatható persze, de csak a megfelelő információk birtokában, amihez viszont megint tudások kellene-k.

.....

Nagyon sok gyakorlás kell ahhoz, hogy ez beépüljön. És felnőttekkel már nagyon nehéz ez...ha gyerekkorban nem kezdjük el!”

1. Mondj olyan szabályokat, amelyeket közösen hoztatok meg egy olyan közösségben, amelynek te is tagja vagy, vagy voltál! Ki szegte meg őket és miért?
2. Keress a szociális területen működő civil szervezeteket az interneten! Térképezd fel, milyen feladatokat látnak el, ki a célcsoportjuk! Az eredményekről készíts prezentációt, és mutasd be társaidnak!



MOST TE JÖSSZ!



## ➤ FENNTARTHATÓSÁG A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN

A szociális és egyéb humán szervezetek, nonprofit intézmények nagyon eltérőek. Óriási különbség van szolgáltatásaikban, célcsoportjukat tekintve vagy éppen működésükben például az idősothtonok, az idősek nappali ellátása, a fiataloknak szóló tanácsadó központok vagy a szenvedélybetegségekkel küzdők bentlakásos intézményei között.

Ezért a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos területek közül az egyes intézményekben más-más kérdések lehetnek fontosak, ugyanakkor léteznek olyan általános szempontok is, amelyeket minden intézményben szem előtt kell tartani. A következőkben elsősorban az általános kérdésekkel foglalkozunk.



### STRATÉGIAALKOTÁS ÉS FENNTARTHATÓSÁG

*Memóriatréning  
az idősothtonban*

Amikor fenntarthatósági stratégiáról beszélünk, akkor a lehető legholisztikusabb megközelítésre kell gondolni:

- a célok,
- a küldetés,
- a folyamatok meghatározása,
- a kulcsszereplők,
- az intézkedések és egyes projektek összehangolt kombinációja jelentheti a fenntartható stratégia alapját.

*A stratégiaalkotás legfontosabb szempontjai:*

1. **Hosszú távú tervezés**, elképzelés a jövőről.
2. Vonzó ajánlatok kidolgozása az ügyfelek, a felhasználók számára annak érdekében, hogy igénybe vegyék a szolgáltatást, illetve bennmaradjanak a szolgáltatásokban, és azokkal kapcsolatban jó véleményt alakítsanak ki.
3. A példaadás: az alkalmazottak erősen érzékenyek lehetnek olyan kérdések iránt, mint a társadalmi részvétel, az egyéni és közösségi érdekek érvényesítése, az ökológiai igazságosság és méltányosság, az esélyegyenlőség.

Ahhoz, hogy a fenntarthatóság a szociális intézmény stratégiai fejlesztésének, gondolkodásának középpontjába kerüljön, fontos kérdéseket kell feltenni, illetve segíteni abban a munkavállalókat és az igénybe vevőket, hogy ismerjék fel a fenntarthatósági vonatkozásokat. Ez szükséges ahhoz, hogy a fenntartható stratégia, a fenntarthatóság legfontosabb építőkövei meglegyenek.



Szelektív hulladékgyűjtés

### Önmeghatározás: kik vagyunk?

A stratégiaalkotás első lépése annak tisztázása, hogy milyennek látják magukat az intézmény dolgozói, az intézmény vezetése, milyennek szeretnének látszani? Ezeket a kérdéseket csoportosítottuk, megválaszolásuk számos probléma megoldására is választ ad.

**1. kérdéscsoport** a szándék és az indítékok kérdése, amely a munkavállalók identitásából, személyes elkötelezettségéből és énképéből keletkezhet:

- Miért akarunk fenntarthatóbbá válni?
- Hogyan származik a fenntarthatóság a küldetésünkből, a szakmai céljainkból?
- A fenntarthatóság mennyire része már a szakmai önképünknek, a szakmai gondolkodásnak?
- Hogyan látjuk a felelősségünket, miért akarunk felelősséget vállalni és miért nem?

**2. kérdéscsoport** a környezet, a tényleges és valóságos működés elemzése:

- Mi történik most a fenntarthatóság területén a szociális, a humán intézményekben?
- Milyen fejlesztések és milyen társadalmi, helyi vagy nagyobb léptékű innovációk vannak?
- Kitől tanulhatunk, kik járnak már előttünk?
- Mit teszünk a fenntarthatóságért, a társadalmi felelősségvállalás, az ökológia, a gazdasági tevékenység, illetve a gazdálkodás területén?
- Mit várnak az érdekeltek, például a felhasználók, az ügyfelek, az alkalmazottak, a finanszírozók tőlünk a fenntarthatóságot tekintve?
- Milyen előírásokkal, törvényekkel, követelményekkel és jelentési kötelezettségekkel kell számolnunk?



Szegény gyerekek Indiában

**3. kérdéscsoport** a témák azonosítása és értékelése:

- Melyek azok a fenntarthatósági kérdések, amelyek fontosak a munkavállalóknak, az ügyfeleknek, a fenntartóknak?
- Mely területeken lehet a legtöbbet tenni, ahol a saját működés, illetve cselekvés hatása a legnagyobb?
- Hogyan mutathatjuk be, mit vállaltunk és mit értünk el?

**4. kérdéscsoport** a fenntarthatósági stratégia kérdésköre témákkal és célokkal.

- Hogyan illeszkednek az azonosított fenntarthatósági problémák az adott intézmény saját fejlesztéséhez és a meglévő stratégiájához?
- Milyen összeférhetlenségeket kell figyelembe venni, hogyan illesszük egymáshoz a fenntarthatóság különféle dimenzióit:
  - az egyénit,
  - az igénybe vevőit,
  - az intézményét és a környezeti tényezőket, valamint
  - a társadalmi,
  - az ökológiai és
  - a gazdasági dimenziókat?
- Mely témákat és célokat kellene mindenekelőtt elérni, azaz meg kell határozni a prioritásokat.
- Milyen intézkedésekre, illetve projektekre lenne szükség, mit lehet tenni azonnal, milyen intézkedések hozhatnak gyors eredményeket, és adott esetben első lépésként milyen lehetőséget nyújtanak a fenntarthatósági célok érdekében? Melyek lehetnek a hosszabb távú célok?
- Milyen projekteket indíthatunk el, mi az, amiben egyaránt motiváltak lehetnek az igénybe vevők és a munkatársak?
- Milyen bevált gyakorlatok léteznek? Vannak-e jól működő programok, amelyeket esetleg lehet alkalmazni, és inspirálóak lehetnek?

**Ökológiai szempontok**

*Az erőforrásokkal kapcsolatos megtakarítások: fűtés, áramellátás, vízfelhasználás*

Természetesen az árammegtakarítás nem mehet az intézményi működés színvonalának rovására. A feladat olyan rutinok, szokások kiépítése, amelyeket az egyénnek a saját otthonában is be kellene tartani. A fölöslegesen égő villanyok lekapcsolása, a használaton kívül lévő számítógépek leállítása, a hagyományos fényforrások kicserélése gazdaságos izzókra, energiatakarékos automata ajtók beépítése.



Hulladékkezelés



A fentiekén kívül az alábbi szempontokat kell még figyelembe venni:

- az alkalmazottak, illetve a látogatók, ügyfelek közlekedési sajátosságai,
  - a személyzet és az intézményben élők, illetve az igénybe vevők táplálkozási helyzete és gondozása,
  - a hulladékkezelés,
  - az eszközök javítása, illetve újrahasznosítása,
  - a területhasználat kérdései, például a zöldfalak használata, a területek beültetése, zöldítése, és ha van rá mód, a tetők felszerelése napelemes, illetve napkollektoros rendszerekkel.
- Alkalmazkodás a klímaváltozás következményeihez: a környezet mikroklimájának optimalizálása, a veszélyeztetett, idős, kiszolgáltatott embereknek olyan környezet biztosítása, ami lehetővé teszi például, hogy a hőségben árnyékban legyenek, vagy be tudjanak menni hűtött helyiségekbe, védett körülmények közé stb.



Zöldfal

## A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK MUNKAVÁLLALÓINAK JELLEMZŐI

Ezekben a szervezetekben nagyon erős a munkamorál, ami részben elvárás, számon is kérhető, de jellemzően a segítő szándék, a szociális érzékenység, a humanista világnézet az, ami miatt a legtöbb munkavállaló ezeket a szakmákat választja.

A szociális szakmák középpontjában az ember áll, ez azt jelenti, hogy az ezeken a területeken dolgozó szakemberek nagy felelősséget vállalnak az emberek életéért, problémáinak enyhítéséért a velük való törődés során. Ezért aztán maguk a munkavállalók jelentik egy szociális intézmény sikerének vagy jó értékelésének legfontosabb erőforrását.

A fentiek miatt a stratégiában az emberi méltóság kérdései, valamint az emberi jogok különös jelentőséggel bírnak, és ebből vezethetők le – többek között – a konkrét társadalmi és ökológiai elvárások, követelmények is. A fenntarthatóság kérdéskörénél mindig figyelembe kell venni azt a fókuszot, hogy emberekről és embereknek nyújtott szolgáltatásokról van szó. A másik sajátosság, hogy ezekben az intézményekben változatosak a feladatkörök.



Hajléktalanellátás

## A MUNKAKÖRÜLMÉNYEK ÉS FENNTARTHATÓSÁG

Az ökológiai és a társadalmi kérdések átfedik egymást, mivel a környezet változásaihoz pl. az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás hatással van az emberek egészségére és biztonságára is. A fenntarthatóság szempontjából fontosak:

1. a munkavállalók,
2. az adott intézmény igénybe vevői,
3. a gondozottak,
4. a szolgáltatásnyújtáshoz kapcsolódó egyéb intézményi és környezeti kapcsolati rendszerek.

A munkavégzés helyszíne

Ez azt jelenti, hogy bizonyos munkafeladatok adott esetben

- az igénybe vevők otthonában történnek, vagy
- valamilyen telephelyen, vagy
- más nem a saját intézményi hatáskörükbe tartozó helyszínen, ilyen például az óvodai, iskolai, szociális segítő szolgáltatás.

Mivel a dolgozók különböző szintereken és különböző területeken látják el a feladataikat, ez meglehetősen bonyolulttá teszi a fenntarthatósági szempontok érvényesítését.



*Foglalkozás az idősök otthonában*

**A munkavállalók munkakörülményei** akkor megfelelőek, ha biztosítva van

- **a munka és a magánélet** egyensúlya:

Ez azt jelenti, hogy az egyén családi életét össze tudja egyeztetni a munkahelyi feladataival, nem megy egyik a másiknak a rovására. Van ideje a regenerálódásra, az önképzésre, kellő figyelmet tud fordítani saját hozzátartozóira. Amennyiben ez felborul, akkor mind a munkavállaló, mind a munkáltató kárát látja. Romlik a munkavállaló motivációja, fizikai, szellemi, lelki állapota, munkateljesítménye.

- **a jó munkaszervezés:**

Egy jól működő intézmény sokat tehet a munkavállalók, illetve valamennyi érintett jó közérzetéért megfelelő munkaszervezéssel. Az észszerű időbeosztás és feladatelosztás, az egyenletes terhelés, a kiszámíthatóság, a fölösleges adminisztráció és a nem kellően operatív értekezletek kerülése, fizikailag és mentálisan is megóvják a kiégéstől a munkavállalót. Ez növeli az eredményességet anélkül, hogy több időt kellene eltöltenie túlmunkával, túlórával.

- **az egészségügyi védelem:**

Az egészségügyi védelem elsősorban a rendszeres szűrővizsgálatokat jelenti, azaz olyanfajta egészségmegőrzési segítséget ad, amely részben a fizikai állapot romlását akadályozza meg, részben a stressz okozta mentális és fizikai következményeket küszöbölheti ki.



• **A méltányosság és esélyegyenlőség:**

A munkahelyen a sokszínűséget, a befogadást, a nemek közötti egyenlőséget, például az azonos munkáért járó azonos bérezést jelenti. Az esélyegyenlőség az egyenlő hozzáférés intézményes kereteit, míg a méltányosság a valódi hozzáférést biztosítja.

• **A szupervízió:**

A szupervízió a munka minőségének biztosítását, illetve a munkavállalók személyes egészségét, fejlődését is szolgálja. A szupervízióban egy tapasztalt, felkészült kolléga segíti a támogatást igénylőt egy nehezebb eset vagy egy összetett munkahelyzet megoldásában.



**Alkossatok 4-5 fős kis csoportokat!**

1. Minden csoport válasszon egyet a fenti szempontok közül, és mutasson be ehhez kapcsolódó, a valóságban megtörtént vagy lehetséges eseteket!
2. Vítassátok meg, milyen következményei lehetnek annak, ha ezek a szempontok nem teljesülnek! Például: sok a túlmunka, kiszámíthatatlanok az elvárások, sok és fölösleges értekezletet tartanak.
3. Játsszatok el egy beszélgetést, melyben a munkavállaló panaszt tesz a munkakörülmények miatt a főnökénél!



**TUJTAD?**

Az egyenlő hozzáférést az európai országokhoz hasonlóan nálunk is törvény szabályozza. Ez az egyenlő bánásmódról szóló törvény, ami arra hivatott, hogy megakadályozza és szankcionálhatóvá tegye a látens és direkt diszkriminációs, szegregációs mechanizmusok működését.



**MOST TE JÖSSZ!**



## FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁS A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKBEN

A szociális intézmények, illetve a humán intézmények sokban különböznek más, főképp profitorientált, kereskedelmi vagy egyéb termelő cégektől, és ezek a sajátosságok meghatározzák az intézmények működését.

### Szolgáltatás- és ajánlatfejlesztés

Ez azt jelenti, hogy az ajánlatot, illetve szolgáltatást nyújtó partnerek kiválasztásánál súlyozottan számítanak a „zöld” szempontok.

Például, a beszállító cég

- milyen távról szállít az adott intézménynek,
- az alapanyagokat honnan szerzi be, milyen arányban vannak jelen a hazai termékek,
- a termékek mennyiben származnak etikus kereskedelemről,
- a megrendelt élelmiszer összetétele mennyire egészséges, milyen arányban jelennek meg biotermékek,
- mennyire figyelnek a csomagolásra, azok esetleges elszállítására,
- milyen körülmények között dolgoznak a beszállító alkalmazottai,
- mennyire követhető nyomon a beszállító cég tevékenységében a társadalmi felelősségvállalás?

### A finanszírozás és átláthatóság

A szociális intézmények költségvetésének átláthatósága nem pusztán a munkatársak és az egyéb érintettek bizalmát erősíti, de a forrásteremtésnek is fontos része. Ennek egyik módja a költségvetéssel kapcsolatos belső kommunikáció, illetve az információk hozzáférhetősége, véleményezhetősége. Így teljesül az a fontos társadalmi szempont, hogy az intézmény alkalmazottainak és a létesítmény szolgáltatásait használóknak biztosítani kell a részvétel lehetőségét a közös döntésekben.

### Cserék, újrahasznosítás, javítás

A cserék, újrahasznosítási lehetőségek mind az igénybe vevőknek, mind az intézménynek hasznos, takarékos megoldásokat jelenthetnek. Ezeknek külön állandó platformjai lehetnek a cserepiacok, ahol a kinőtt ruhák vagy a már nem használt tárgyak cserélhetők gazdát. Az újrahasznosításra lehet műhelyeket szervezni, ahol nemcsak ötleteket kaphatnak az érintettek, hanem ők maguk is kibontakoztathatják ügyességüket, kreativitásukat.



### MOST TE JÖSSZ!

Ha te lennél egy szociális intézmény beszerzési felelőse, milyen további fenntarthatósági elvárásaid lennének a beszállítókkal szemben?



### MOST TE JÖSSZ!

1. Vitassátok meg, milyen előnyei és kockázatai származhatnak egy intézménynek abból, hogy széles körben bevonja a döntési folyamatokba az érintetteket!
2. Hogy lehet a kockázatokat megelőzni?



## Digitális fenntarthatóság

### Digitális kompetenciák megléte

A fenntarthatóság fontos kritériuma a takarékos időkezelés és az energiagazdálkodás. Ezek igen szoros kapcsolatban vannak a munkatársak digitális kompetenciáival a szövegszerkesztők, táblázatkezelők használatával. Akár egy levél megírása is a felhasználó értékes idejét pazarolja el, ha nem tudja, hogyan kell beállítani az aláírást, hogyan készítsen stílusokat stb. Az Excel helyes kezelése töredékére csökkenti a pénzügyi munkára, a tervezésre, leltározásra, elszámolás elkészítésére fordított időt.

### Médiahasználat

Egy szociális intézmény marketingjét, az érintettekkel, támogatókkal való kapcsolat-tartását nagyban segíti a weblapja vagy a helyi média rendszeres használata, de a kommunikációban jó szolgálatot tesznek a közösségi oldalak is. Egy átlátható, bizalomgerjesztő, eredményes szakmai munkát bemutató intézmény vonzó lehet a pályázóknak, az intézmény szűkebb környezetének, de a szponzoroknak is.

### Adatvédelem

A médiahasználat kérdéskörébe nagy súllyal tartozik az adatvédelem. Kinek és milyen biztonsággal tárolják az adatait, kikerülhetnek-e érzékeny adatok – betegség, családi és anyagi helyzet stb. – a kliensekről vagy a dolgozókról? Milyen képek jelennek meg a honlapon vagy a közösségi médiában? Adtak-e írásbeli hozzájárulást a megjelenéséhez az érintettek, és sorolhatnánk.



#### Alkossatok 4-5 fős kis csoportokat!

Készítsétek el egy általatos választott szociális intézmény honlaptervét! Mielőtt hozzáfogtok a munkához, fogalmazzátok meg az intézmény célját, célcsoportját, kit és hogyan akar megszólítani a honlap, milyen menüpontokra van szükség, ki kezeli a honlapot, milyen gyakran kell frissíteni az információkat stb.!

Ne felejtsetek el, ha egy weblapon lejárt hírek, programok vannak, és nincsenek friss információk, az látogatók híján „elhal”, funkcióját veszti.



**MOST TE JÖSSZ!**

## ÓVODÁK, NAPKÖZIK, GYERMEKOTTHONOK

Ezek a nappali vagy bentlakásos intézmények a gyerekek fejlődésére, gondolkodására, a fenntarthatósággal összefüggő tudatosság kialakítására, a gyerekek szemléletére életre szóló hatást gyakorolnak. Ezeknek az intézményeknek az alapvető szerepe a szülőkre, a családra és a gyermek társadalmi környezetére gyakorolt hatás.





Mit kell végiggondolnunk az intézmény munkatársainak?

- Mit tudunk a gyerekek további fejlődéséről, figyelemmel tudjuk-e kísérni a gyermek haladását, későbbi sorsát?
- Milyen hálózatokat tudunk kialakítani és működtetni annak érdekében, hogy a gyermekek fejlődését megfelelő módon segítsük más szereplők bevonásával?
- Hogyan vehetjük igénybe a hálózati partnereket annak érdekében, hogy a gyermekek a jólléthez szükséges készségeket ki tudják alakítani, hogy a segítő hálózatok bevonásával védelmet kapjanak?
- Hogyan adjuk át a tudásunkat az új kollégáknak, hogyan vezetjük be őket a mindennapi munkába?
- Fontos kérdés lehet az, hogy a gyerekek fejlődésében mennyire fenntartható az ellátás, és ez a fenntarthatóság mennyire érinti a gyerekek és a környezetük jóllétét, esélyegyenlőségét.

Mindezek a célok az alábbi fő feladatok megvalósításában öltenek testet:

### Az alapvető szükségletek kielégítése

A társadalmi fenntarthatóság ezekben az intézményekben alapvetően a jó bánásmódot, a gyerek fejlődési igényét és fontos szükségleteinek lehető legjobb kielégítését jelentő különféle megoldásokkal.

Például a gyermeket meg lehet fosztani a fejlődés lehetőségétől elhanyagolással, elégtelen fizikai vagy érzelmi ellátással, vagy éppen ellenkezőleg, a túlzott aggodalommal, védelemmel, anyagi javakkal való „túltöltéssel”.

Az intézmény felvilágosító munkával, közösségépítéssel segítheti a gondok enyhítését. Ezek az intézmények részt vesznek a közösség életében, például különféle ünnepeken vagy bemutatókon, olyan támogatásokat vagy támogatási formákat alakíthatnak ki, ahol például: „jólléti piactérként” is működnek, lehetőséget és teret biztosíthatnak a használt gyermekruházat, játékok cseréjére, gyűjtésére, ezzel segítve egyrészt az újrahasznosítást, másrészt pedig etikus módon nyújtanak segítséget a rászorulóknak.



*Közös főzés az iskolában*



## AZ ESÉLYEGYENLŐSÉGRE VALÓ TÖREKVÉS ÉS A RÉSZVÉTEL TÁMOGATÁSA

### A részvétel lehetőségét biztosító állandó fórumok

Az igénybe vevőkkel, illetve más érintettekkel való partneri kapcsolat kiépítése csak akkor lehetséges, ha vannak olyan alkalmak, fórumok, amelyek az intézmény programjainak állandó részeként működnek. Az érintettek tudják, hogy mikor, milyen ügyben és hogyan mondhatnak véleményt, vehetnek részt különböző akciókban, döntésekben, megtapasztalhatják, hogy aktivitásuknak van hatása.

### Közösségi események

A fenntarthatóság kérdéseivel való foglalkozásra jó alkalmat kínálnak a közösségi rendezvények, családi napok, közös kirándulások, ahol olyan témákat lehet napirendre tűzni, mint a gyerekek egészséges fejlődése, a legalapvetőbb szükségleteinek kielégítése, a játékterek fontossága, a gyerekekkel való foglalkozás mikéntje, a táplálkozásuk sajátosságai.

A közös főzések alkalmával meg lehet ismertetni a családokat olyan ételekkel, amelyek például nem tartalmaznak húst, ugyanakkor egészségesek és jó tápértékkel rendelkeznek. Lehet recepteket gyűjteni a szülői közösségben. A lényeg az, hogy megkülönböztetés nélkül bármely társadalmi rétegből származó szülő ugyanolyan rangú résztvevője legyen ezeknek az eseményeknek, mint adott esetben a jobb helyzetű családok.

### Adományozások

Nagyon gyakori, hogy a szegénységben élő gyerekeknek szánt ruhaadományok összegyűjtésének körülményei, az adományozás módja sérti a rászorulóknak méltóságát. Olyan megoldásokat kell találni, mint a csereakciók, vagy olyan gyűjtött „ruhatár” létrehozása, amelyek mindig rendelkezésre állnak, és bármelyik gyerek számára igénybe vehetők.



## A közlekedés tanítása mint a szabálykövetést, együttműködést, életvitelt segítő program

A közlekedéssel kapcsolatban program lehet a játszótéri udvarok felhasználásával a biciklis közlekedési szabályok elsajátítása, esésnél a segítség nyújtása, az önálló közlekedés kérdéseivel való foglalkozás, különösen olyan területeken, ahol a kis településeken viszonylag közel laknak a gyerekek.



### Szülő-gyerek kapcsolattartás

A gyermekotthonokban, ahol külön élnek a szülőktől a gyerekek, számos eszközzel kell támogatni a szülő-gyerek kapcsolat fennmaradását, illetve annak elősegítését. Ez történhet akár digitálisan is. Fontos, hogy a gyerekek a szüleikkel legalább az online térben tudjanak találkozni, ha éppen nem tudnak hozzájuk elutazni. Jó megoldás lehet, ha ezekben az intézményekben családi napokat, közös üdüléseket, kirándulásokat szerveznek, hiszen ezek a közös programok hozzájárulnak a szülői képességek fejlődéséhez, de segítik a gyerekek mentális fejlődését is.



## ➤ ÖSSZEFOGLALÁS

Ahogy azt sok szempontból bemutatjuk, a szociális ágazatban dolgozók sokat tehetnek a társadalmi igazságosság, az egyenlőség elősegítése, a rászorulóknak támogatása terén. Úgy is fogalmazhatunk, hogy elsősorban a fenntarthatóság társadalmi problémáival kerülnek kapcsolatba, ám ez nem jelenti azt, hogy szakmájukban a gazdasági, környezetvédelmi kérdések ne lennének a fókuszban.

A fenntarthatóság kérdéseit ugyanis csak rendszerben lehet szemlélni, ahogy láttuk – többek között – a szegénység és fenntarthatóság összefüggéseinek vizsgálatakor is. A cél elsődlegesen az, hogy miközben azon igyekszünk, hogy az emberek jóllétét biztosítsuk, hogy egészségesen táplálkozzanak, kapjanak elegendő egészségügyi szolgáltatást, a lakhatásuk megoldott legyen, jussanak elegendő információhoz, jó minőségű oktatáshoz stb., a lehető legkevesebb kárt okozzuk a természetben, hogy megőrizzük annak megújuló képességét, hiszen ezen múlik a saját és az utánunk jövő generációk élete.



## ➤ PROJEKTFELADATOK

Alkossatok 4-5 fős kis csoportokat, és végezzétek el az alábbi feladatokat!

### 1. Válasszatok ki egy szociális intézményt! Ez lehet idősek otthona vagy gyermekotthon.

Kérjétek engedélyt a kutatómunkához! A tanult fenntarthatósági szempontok alapján térképezzétek fel az intézmény működését, és tegyétek javaslatot a lehetséges fejlesztésekre! Mellékeljétek a javaslatokhoz költségtervet is az interneten megtalálható áruk alapján!





## 2. Tervezték meg egy zömmel hátrányos helyzetű gyermekekkel foglalkozó intézmény közösségi, felvilágosító célú programjait!

A cél a gyermekek szüleinek bevonása és ismereteik gyarapítása. Ez lehet kiskertművelés, főzés, sport és egyéb.



## 3. Tervezték meg, hogy egy idős otthonában milyen programokkal lehetne bevonni a lakókat a közösségi életbe, hogyan lehetne az idős, beteg emberek hangulatát javítani?

Intézményi együttműködések lehetnek például:

- óvodával,
- közösségi kerttel,
- segítő kutyákat képzőkkel.



#### 4. Gyűjtsetek ételrecepteket, amelyek olcsó, ám egészséges és laktató ételleírásokat tartalmaznak!

Készítsetek el a receptekből néhány ételt, fényképezzétek le őket, és készítsetek bemutatót a „művekből”!



#### Források:

- <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/nagy-janka-teodora-szocialis-munka-a-fenntarthato-fejlodesert-pte-igyk-2011-4557#page/66/mode/1up> c
- [https://www.tatk.elte.hu/dstore/document/1534/Banyai\\_A\\_globalizacio\\_kihivasai.pdf](https://www.tatk.elte.hu/dstore/document/1534/Banyai_A_globalizacio_kihivasai.pdf)
- <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/6855/385%20-%20SZOCIALIS%20BIZTONSAG.PDF?sequence=1&isAllowed=y>
- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hu&catId=750>
- <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/szocved/szocved04m.pdf>
- <https://www.fenntarthatofejloves.net/2021/02/10/fenntarthatosag-tarsadalmi-piller/>
- [http://www.esely.org/kiadvanyok/2018\\_4/ATT10142.pdf](http://www.esely.org/kiadvanyok/2018_4/ATT10142.pdf)
- <https://mek.oszk.hu/15500/15563/15563.pdf>